

Szakirodalmi áttekintés a fejlesztő állam megvalósulásairól

Ricz Judit (tudományos munkatárs, MTA KRTK Világgazdasági Intézet)

1. A tajvani fejlődés háttere

Csáky György: A tajvani oktatási rendszer – kiút a közepes jövedelmi csapdából. *Köz-Gazdaság*, XIII. évf. 4. sz. 2018, 90–105. o.

A klasszikus fejlesztő államok sikereiben az oktatási célú beavatkozások központi szerepet játszottak. [Csáky György](#) (egyetemi tanár, Szent István Egyetem, Gazdaságelemzési és Módszertani Intézet) tanulmányának célja az oktatással foglalkozó, fejlesztésorientált megközelítés (*educational developmentalism*) elemzése a tajvani oktatási politika példáján.

Tajvan rendkívül látványos fejlődést produkált az 1950 óta eltelt időszakban: elmaradott agrárországból fejlett tudásalapú gazdasággá vált, miközben a társadalmi egyenlőtlenségek végig alacsonyak maradtak – ami páratlan a legsikeresebb feltörekvő gazdaságok között is. Tajvan egyike azon kevés országnak, amely elkerülte a közepes jövedelmi csapdát – amit nagyrészt az oktatási rendszer folyamatos fejlődésének köszönhet. Csáky György a [Köz-Gazdaság XIII. évfolyamának](#) 4. (online megjelenés alatt álló) számában olvasható írása a tajvani oktatási rendszer alapvető jellemzőit mutatja be, elemzi a főbb reformokat, és kitér napjaink kihívásaira is.

2. A fejlesztő állam paradigmájának tartós jelentősége térben és időben, Nigéria esete

Eka Ikpe: [The Enduring Relevance of the Developmental State Paradigm Across Space and Time: Lessons for Africa on Structural Transformation and Agriculture in Oil-Rich Contexts](#). *Journal of Asian and African Studies*, Vol. 53 No. 5. 2018, 764–781. o.

[Ekaette Ikpe](#) (African Leadership Centre, King's College London) cikkében a fejlesztő államnak a – kelet-ázsiai tapasztalatok alapján megfogalmazott – paradigmáját veszi górcső alá, és terjeszti ki mind térben, mind időben. Az írás célja, hogy tanulságokat fogalmazzon meg az olajban gazdag afrikai országok strukturális átalakulása és a mezőgazdaság fejlődése számára.

A feltörekvő gazdaságok a közelmúltban szembesültek a nyersanyagárak csökkenésével, ami a társadalmi-gazdasági átalakulásuk során megnehezíti a természeti erőforrásokra való támaszkodásukat. Ez ismételten felerősítette azt az érvelést, amely szerint az iparosítás

megkerülhetetlen a társadalmi-gazdasági fejlődéshez, felzárkózáshoz. A klasszikus fejlődés-gazdaságtani elméletekre alapozva a tanulmány a fejlesztő állam paradigmájának (*developmental state paradigm, DSP*) kiterjesztését kísérli meg, amely kiemeli a mezőgazdaság és az ásványi erőforrások szerepét az ipar fejlesztésében. A DSP alkalmazása az ázsiai fejlesztő államok narratívájához nyúl vissza, de bevonja az ásványi erőforrásokat is. A tanulmány *Nigéria*, egy jelentős afrikai feltörekvő gazdaság, és egyben nettó kőolajexportőr esetében mutatja be, hogy a fejlesztő állam paradigmájával összhangban az állam – megfelelő miliőbe ágyazódva – hogyan segítette elő az olajszektor és a mezőgazdaság közötti összefonódás alakulását oly módon, hogy azok az ipari átalakulást támogassák. A tanulmány megállapítja, hogy az olaj és a mezőgazdaság közötti kapcsolatok jól kiépültek, mindazonáltal az államot érő gazdasági, társadalmi és politikai (be)hatások miatt a mezőgazdaság csak korlátozott mértékben járult hozzá a strukturális változásokhoz.

3. [Christopher Hope](#) (Centre of Development Studies, University of Cambridge): **Namíbia „deklarált” fejlesztő állama – iparpolitika a retorikától a megvalósításig.** MTA KRTK VGI által szervezett 4. SVOC konferencia, Budapest, 2018. november 29–30.

Namíbia, az a fekete-afrikai ország, amely a gazdaságpolitikáját tekintve következetesen betartotta a szabadpiaci elveket az 1990-es függetlenedése óta, majd a 2010-es évek elején egy retorikai „hátraarcot” hajtott végre. 2011-ben új iparpolitikát hirdetett meg, amelyben az állami beavatkozások a strukturális átalakulás fő hajtóerejeként jelentek meg. Egyúttal elterjedt a „fejlesztő állam” fogalmára való hivatkozás a kormányzati tisztviselők körében. A kormánypárt honlapján megjelent cikk szerint: „Namíbiában, sokan, így mi magunk is, [a fejlesztő államot] egy lehetséges csodaszernek tekintik az ország társadalmi és gazdasági kihívásaira”. Namíbia ezáltal fejlesztő állammak nyilvánította magát.

Hét év elteltével azonban Namíbia retorikai váltása nem hozott érdemi változásokat a fejlesztés- és iparpolitikai gyakorlatban. Vajon az állam tudatosan csak a kommunikáció szintjén ragaszkodott a fejlesztő állam retorikájához? Vagy valami korlátozta az állam fejlesztési képességét? A szerző érvelése szerint a namíbiai kormány jelentős akadályokkal szembesült a fejlesztésorientált gazdaságpolitika megvalósítása során. Számos szereplő, mint például a namíbiai és tengerentúli vállalatok, az EU és a nemzetközi hitelminősítő intézetek aktívan korlátozták az államot abban,

hogy fejlesztési céllal proaktívan beavatkozzon a gazdasági folyamatokba. A namíbiai politikai rendszer sajátosságai (azaz az országon belüli hatalmi viszonyok) szintén aláásták az iparpolitikát. Mindezen korlátok közepette úgy tűnik a namíbiai kormányzó elit elveszítette lelkesedését a fejlesztésorientált megközelítés tekintetében. Namíbia esete jól rávilágít, milyen kihívásokkal szembesülhetnek a „fejlesztő állam” kiépítését célzó kormányzatok a 21. században.

A szerző a közelmúltban védte meg a [namíbiai esetről szóló doktori disszertációját](#) (melynek publikálása még folyamatban van), és amelynek eredményeit prezentálta az MTA KRTK VGI által szervezett 4. SVOC konferencia keretében megrendezett „Új fejlesztő államok” című workshopon 2018. november 29-én Budapesten. A [Review of African Political Economy blogon megjelent írása](#) második felében érvelésének egy kivonata olvasható.